

Cenevrədən səslənən bəşəri çağırışlar

BMT-də Bakı Təhlükəsizlik Forumunun global əhəmiyyəti rəsmən təsdiqlənir

BMT İnsan Hüquqları Şurasının Cenevrədə keçirilən 61-ci sessiyası beynəlxalq təhlükəsizlik arxitekturasında yaranmış mühüm çağırışların müzakirəsi baxımından mühüm diplomatik platforma rolunu oynayır. Azərbaycanın BMT-nin Cenevrə bölməsi yanında daimi nümayəndəsi Qalib İsrailov mötəbər sessiyada terrorizm, eləcə də insan hüquqları mövzusunda geniş konseptual məruzə ilə çıxış edib. Səsləndirilən tezislər aydın şəkildə nümayiş etdirir ki, dövlətlər radikalizmə qarşı aparılan əməliyyatlarda mütləq şəkildə koordinasiya, vahid yanaşma ortaya qoymalıdır.

Terrorizm beynəlxalq sülhə, bəşəriyyətin sabitliyinə yönəlmiş ən təhlükəli, ən dağıdıcı mexanizmə çevrilib. Müasir epoxada ekstremist şəbəkələrin transmilliləşməsi, rəqəmsal texnologiyalardan istifadə imkanlarının həddən artıq genişlənməsi dövlətlərarası müştərək əlaqələrin formatını tamamilə yeniləməyi tələb edir. Aparılan tədbirlərin qeyd-şərtsiz beynəlxalq hüquq normalarına, xüsusən humanitar qanunların prinsiplərinə uyğunlaşdırılması zəruridir.

Silahlı münaqişələr, asimmetrik təhdidlər şəraitində azadlıqların qorunması kifayət qədər çətin xarakter daşıyır. Qanunsuz qruplaşmalar əsasən nəzarətsizlik, xaos, eyni zamanda, zəif idarəetmə mühitindən qidalanırlar. Ona görə həmin cinayətkar ünsürlərə qarşı yürüdülmə metodlar daim qanunun aliliyini əsas rəhbər tutmalıdır. Əgər hərbi tədbirlər beynəlxalq humanitar qanunvericilik çərçivəsindən kənara çıxarsa, yaranacaq arzuolunmaz nəticələr yalnız radikalların ideoloji bazasını daha da gücləndirəcək.

Daimi nümayəndənin İsveçrədəki çıxışında xüsusi vurğulanan başlıca amil məhz həmin həssas hüquqi tarazlığın diqqətlə qorunmasıdır. Cenevrə konvensiyaları, təməl aktlar hər cür gərgin vəziyyətdə mülki əhalinin həyatının, rifahının müdafiəsini qəti şəkildə tələb edir. Qlobal miqyaslı hərbi, yaxud kəşfiyyat əməliyyatlarında dinc vətəndaşların maraqlarının zədələnməməsi ali şərtidir. Yalnız legitim üsullara, ədalətli mühakimə prinsiplərinə söykənən preventiv strategiyalar uzunmüddətli davamlı sülh formalaşdırma bilər. Diplomatin ortaq təcrübə mübadiləsi, texniki bacarıqların inkişaf etdirilməsi zərurətini vurğulaması qlobal

qorunma arxitekturasında dövlətlərarası sıx inteqrasiyanın qaçılmazlığını tam isbatlayır.

Cari global konyuktur fonunda Azərbaycan dünya miqyaslı təşəbbüslərin mərkəzi ölkəsi statusunu getdikcə genişləndirir. Dövlətimizin ali rəhbərliyinin iradəsi ilə təşkil olunan 3-cü Bakı Təhlükəsizlik Forumu həmin məqsədyönlü fəaliyyətin ən bariz nəticəsidir. Konfrans 80-dən çox xarici dövlətin kəşfiyyat, həmçinin xüsusi xidmət orqanlarının yüksək rütbəli rəhbərlərini vahid platformada cəmləşdirməyi bacarıb. Həmin genişmiqyaslı, fərqli coğrafiyaları əhatə edən iştirakçı siyahısı paytaxt Bakının artıq global geostrategiyanın formalaşdığı mərkəzi qovşaq halına gəldiyini birmənalı təsdiqləyir.

Forumun diplomatik mövqeyini əhəmiyyətli dərəcədə artıran ən önəmli tarixi detallardan başlıcası Ermənistanın xüsusi xidmət qurumları təmsilçilərinin həmin masada iştirakıdır. Sadalanan proseslər rəsmi Bakının sülh gündəliyinə sadiqliyini, müxtəlif tərəfləri konstruktiv dialoqa cəlb etmək qüdrətini bəşəriyyətə mühüm şəkildə sübut edir. Dünyanı bürüyən təhdidlərə qarşı ortaq müqavimət xəttinin təşkili, keçmiş ixtilafı arxada qoyaraq bəşəri maraqlar ətrafında toplanmağı tələb edir.

Forumun gündəliyində xüsusi yer tutan kiber təhlükələr, ekstremizm fəaliyyətləri, o cümlədən humanitar böhranların qabaqlanması kimi tələyüklü problemlər bilavasitə sivilizasiyanın gələcəyini maraqlandıran son dərəcə həssas mövzular idi. Rəqəmsallaşma erasında terrorçular daha qəliz alətlərə yiyələnərək ənənəvi fiziki sərhədləri sürətlə, asanlıqla aşırırlar. Haker hücumları vasitəsilə mühüm dövlət infrastrukturlarının iflic edilməsi, məxfi

dövlət sirlərinin rəqəmsal məkanda ələ keçirilməsi, bank-maliyyə sistemlərinin kütləvi çökdürülməsi kəşfiyyat orqanları üçün virtual müharibə cəbhəsi açıb. Belə yüksək intellektual texnoloji dalğaları dəf etməkdən ötrü klassik hərbi müdafiə sistemləri artıq yetərsiz hesab olunur.

Cinayətkar əməllərin, intensiv toqquşmaların davamlı nəticəsi qismində ortaya çıxan dərin humanitar böhranlar kütləvi miqrasiya axınlarına, təbii resursların məhvəsinə, saysız-hesabsız itkilərə birbaşa yol açır. Gərginlik zonalarından uzaqlaşaraq sakit ölkələrdə sığınacaq axtaran kütlələrin hərəkəti təyinat ölkələrində də sosial, iqtisadi balansızlıqları sürətləndirir. Sadalanan amillərin hamısı silsilə xarakteri daşıyaraq tam şəkildə global nizamı dərinlən sarsıdır.

BMT-nin məşhur tribunasından dünyaya ötürülən mühüm bəyanatlar birmənalı vurğulayır ki, humanitar hüquq normaları mütləq qüvvəsini saxlamalı, dinc sakinlərin təhlükəsiz yaşayışı eqoist siyasi iddialara qətiyyənlə qurban verilməməlidir. Azərbaycan dövləti uzun onilliklər ərzində xarici işğalın, humanitar fəlakətlərin, məcburi köçkün iztirablarının ən ağır miqyasını bilavasitə yaşamış respublika kimi mövcud vəziyyətlərə xüsusi, dərinlən həssaslıq nümayiş etdirir. Ölkəmizin rəsmi beynəlxalq

diskussiyalarda nümayiş etdirdiyi fəallıq yalnız köhnəlmiş nəzəri konseptlərə əsaslanmır, real acı təcrübədən yaranan güclü analitik bacarığa söykənir.

Qütbləşən güc mərkəzləri arasında cərəyan edən fasiləsiz mövqe toqquşmaları, idarəetmə uğrunda aparılan amansız informasiya savaşları regional ölkələrin fəaliyyətinə əlavə məsuliyyət yükləyir. Dünyada hökm sürən etimadsızlıq konyunkturunda Bakının belə ali statuslu, mürəkkəb formatlı tədbirlərə yüksək peşəkarlıqla ev sahibliyi etməsi ölkəmizin diplomatik çəkisinin miqyasını, qlobal imicini gücləndirir. Diplomatik korpusun Cenevrə çıxışında aydın görünür ki, qarşılıqlı inama, daimi ünsiyyətə, ortaq hesabata əsaslanan koalisiyalar istənilən qəliz problemin həlledilməsində həlledici mərkəz funksiyasını daşıyır.

Beynəlxalq qurum rəsmisinin şərhləri Azərbaycanın global sabitlik zəncirində əvəzolunmaz strateji həlqə mövqeyinə tamamilə yiyələndiyini aydın təsdiqləyir. 61-ci iclas çərçivəsində auditoriyaya çatdırılan məlumatlar baş tutan forumun beynəlxalq arenada buraxdığı praktiki, səmərəli izi aydın göstərir. Pragmatik, uzaqgörən xarici siyasət kursu yürüdən respublikamız təhlükəsizliyin tam bölünməzliyi tezisini davamlı rəhbər tutur.

Rəsmi dövlət strukturlarının Cenevrə formatında nümayiş etdirdiyi uğurlu konyunktura respublikamızın ali diplomatik cəbhədəki mövqeyini göstərir. Qlobal oyunun yeni qanunlarını, müdafiə parametrlərini diktə edən aparıcı mərkəz kimi formalaşmaq ölkəmizin təkzibedilməz uğurudur. İnsan hüquqlarının, ləyaqətin qorunmasının davamlı müdafiə sistemlərinin fəaliyyəti ilə harmonik uzlaşması Bakının global ictimaiyyətə təqdim etdiyi mürəkkəb konseptin əsasını təşkil edir.

Təşkil edilən kəşfiyyat platformalarının əldə etdiyi beynəlxalq dəstək BMT iclaslarındakı ali çağırış müştərək əməliyyatların da sağlam, sarsılmaz fundament üzərində inkişaf tapacağını inamla bəyan edir. Bütün sivil dövlətlər həmin ortaq bəşəri fəlsəfəni, qaydaları qeyd-şərtsiz rəhbər tutmaqla ümumi cəmiyyəti fəlakətlərdən qorumaq iqtidarında olduqlarını təsdiqləyirlər. Bəşəriyyəti cəhəltədən qorumağın qızıl düsturu, davamlı çoxtərəfli dialoq xəttinə birmənalı sadiq qalmaqdır. Respublikamız regionun mübahisəsiz lokomotivi mövqeyində ali ideyaların qərantı rolunu daimi şəkildə uğurla gerçəkləşdirəcək.

Yusif ŞƏRİFZADƏ
XQ